

Vararehtorille

eHOPSia VALMISTELEVAN PROJEKTIRYHMÄN RAPORTTI

13.3.2009

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
1.1 Toimeksianto.....	3
1.2 Projektiryhmän kokoonpano	3
1.3 Raportissa käytetyt termit	3
1.4 Projektin tavoitteet	4
1.5 Rajaus	4
2. HOPS-KÄYTÄNNÖT STADIASSA	4
2.1 Nykytilanne.....	4
2.4 Projektiryhmän esitys HOPSin määritelmäksi.....	5
2.5 HOPSin tehtävät.....	5
2.5.1 HOPS-toimijat.....	5
2.5.1 Opiskelija ja HOPS.....	6
2.5.2 Opettajatutor ja HOPS.....	6
2.5.3 Koulutuspäällikkö ja HOPS	6
2.5.5 Hallinnollinen työ ja HOPS	6
3. eHOPS	7
3.1 Huomioitavaa toteutuksessa.....	7
3.2 Mitä eHOPSilla saavutetaan?	8
3.3 Mitä ongelmia toteutuksessa ja käytössä voi ilmetä?	9
3.4 Tilanne muissa ammattikorkeakouluissa	9
4. JATKOTOIMINTAEHDOTUKSET	9
4.1 Aikataulu	10

13.3.2009

1. Johdanto

Stadiaan on esitetty sähköisessä muodossa käytettävää henkilökohtaista opintosuunnitelmaa, ns. eHOPSia. eHOPSia tarvitaan etenkin opiskelijoiden ja koulutusohjelmien käyttöön mutta myös hallinnollisissa töissä olisi hyötyä HOPSin sähköisestä toteutuksesta.

1.1 Toimeksianto

Vararehtori asetti 27.2.2006 eHOPSia valmistelevan projektiryhmän toimintakaudeksi 1.3. – 31.5.2006 (46 §). Projektiryhmän tehtäväksi määriteltiin selvittää seuraavat asiat:

- Stadiassa olevat eHOPSin käyttöön liittyvät tarpeet
- eHOPSin sisältö niin kuin se ymmärretään Stadiassa
- korkeakoulumaailmassa olemassa olevia esimerkkejä
- jatkotyöskentelyehdotus, jossa pyritään ratkaisuun eHOPSin liittymisestä verkkopalveluprojektiin ja muihin järjestelmiin (esim. TOISU).

1.2 Projektiryhmän kokoonpano

Projektiryhmän vetäjänä toimi suunnittelija Markus Mantere (Paly). Projektiryhmän jäseniksi oli päätöksessä nimetty johtava suunnittelija Riitta Kalima (Opke), opinto-ohjaajat Ritva Liinamaa (Sote) ja Irma Kunttu (Sote) ja vs. lehtori Marja Koskua (Teli). Lisäksi ryhmään oli merkitty kuuluvaksi lehtori kulttuuri- ja palvelualalta sekä kaksi opiskelijajäsentä. Projektiryhmään tuli lisäksi kutsua asiantuntijoita.

Kulpan toimialajohtaja esitti ryhmään lehtori Lea Huuppolaa. Hamok esitti opiskelijajäseniksi Mikko Majanderia (Teli) ja Mikko Teppoa (Sote).

Projektiryhmän kokouksiin kutsuttiin asiantuntijoiksi seuraavat henkilöt: Marja Salmela, lehtori (Sote) 25.4.2006 ja 22.5.2006 sekä Esa Suominen, suunnittelija (Järjestelmäkehitys) 25.4.2006. Projektiryhmä kokoontui neljä kertaa. Kokouspäivät olivat 17.3.2006, 25.4.2006, 9.5.2006 sekä 22.5.2006.

1.3 Raportissa käytetyt termit

Projektiryhmä	eHOPSia valmisteleva projektiryhmä
Stadia	Helsingin ammattikorkeakoulu
Sote	Sosiaali- ja terveysala
Kulpa	Kulttuuri- ja palveluala
Teli	Tekniikan ja liikenteen ala
HOPS	Henkilökohtainen opinto-/opiskelusuunnitelma
eHOPS	Sähköinen toteutus HOPSista
OPS	Opetussuunnitelma
Winha	Opetushallinto-ohjelmisto WinhaPro
TOISU	Toiminnansuunnittelujärjestelmä
Verkkopalvelu	Sisäinen verkkopalvelu, MESTA
ePORTFOLIO	Digitaalinen työkansio

13.3.2009

1.4 Projektin tavoitteet

Projektiryhmän työn tavoitteena oli määrittellä Helsingin ammattikorkeakoulun eHOPSin tarpeet ja sisältö. Toimikauden aikana selvitettiin Stadiassa olevia näkemyksiä HOPSista ja siitä mitä toimintoja sähköisesti toteutetulta HOPSilta halutaan. Tavoitteena oli siis luoda kuvaus siitä, mitä toimintoja eHOPSin tulee sisältää, jotta se täyttää sille asetetut vaatimukset. Lisäksi tavoitteena oli selvittää eHOPS-ratkaisuja muissa korkeakouluissa.

1.5 Rajaus

Loppuraportissa otetaan kantaa vain eHOPSIin liittyviin tarpeisiin ja toiveisiin. Raportissa ei ole huomioitu teknistä toteutusta, paitsi mitä tulee käytettävyyteen. Raportissa otetaan kantaa myös HOPSIin, sillä sähköisen toteutuksen valmistelu ei muuten ollut mahdollista.

2. HOPS-käytännöt Stadiassa

2.1 Nykytilanne

Keskeinen tekijä sähköisen HOPSin määrittelyssä ja suunnittelussa on yhtenäinen näkemys siitä mitä HOPS tarkoittaa Helsingin ammattikorkeakoulussa. Projektiryhmä päätti ensimmäisessä kokouksessaan 17.3.2006, että ryhmän jäsenet selvittävät eri näkemyksiä asiaan liittyen ja myöhemmässä kokouksessa vahvistetaan projektiryhmän esitys siitä, miten HOPS määritellään Helsingin ammattikorkeakoulussa.

eHOPSia valmisteleva projektiryhmä päätti toisessa kokouksessaan 25.4.2006 lähettää HOPS-käytäntöihin liittyvän kyselyn (LIITE 1, LIITE 2) SOTEn ja KULPAN koulutusohjelmille. TELI oli toimittanut omat näkemyksensä jo aiemmin. Kysely lähetettiin sähköpostilla SOTEn tutkintovastaaville sekä KULPAN koulutusohjelmien edustajille. Vastauksia käytettiin aineistona esityksessä HOPSin määrittelyksi.

Vastausten perusteella yhtenäistä HOPS-käytäntöä ei Stadiassa ole. HOPSilla voidaan tarkoittaa vain opintojaksojen suoritusaikataulua, mutta kokonaisvaltaisempiakin näkemyksiä on käytössä. HOPS sisältää joissain koulutusohjelmissa myös ammatillisen kasvun pohdintaa ja urasuunnittelua. Lisäksi HOPS nähdään työkaluna joka paitsi tukee opiskelijan opintojen suunnittelua, myös auttaa opetuksen suunnittelussa.

Joskus HOPSilla tarkoitetaan vain lomaketta, jonka opiskelija täyttää, kun hänen opintonsa ovat viivästyneet tai opiskelija joutuu muusta syystä selvittämään opintojensa edistymistä. Yhtenäisen käytännön puuttuminen vaikeuttaa nykyistä toimintaa sekä sähköisen järjestelmän toteuttamista. Osa koulutusohjelmista toimii aktiivisemmin HOPS-työssä, toisille se on toistaiseksi jäänyt etäisemmäksi. On myös huomioitava se, että nykyinen HOPS-lomake on "suunnitelma opintojen loppuunsaattamiseksi". Tämä kuvaus ei kuitenkaan ole se mitä HOPSilla jatkossa tarkoitetaan. Lomakepohjaisesta ajattelusta on luovuttava.

13.3.2009

2.4 Projektiryhmän esitys HOPSin määritelmäksi

Selvitysten perusteella eHOPSia määrittelevä projektiryhmä määritteli kokouksessaan 22.5.2006 (määritelmää tarkistettiin vielä 30.5.2006) HOPSin seuraavasti:

*”Helsingin ammattikorkeakoulussa opiskelija laatii opintojen alussa **henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS)** ja päivittää sitä opintojen kuluessa. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma perustuu koulutusohjelmassa virallisesti hyväksytyyn opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelma koostuu pakollisista, vaihtoehtoisista ja vapaasti valittavista opinnoista, jotka opiskelija voi suorittaa koulutusohjelman ilmoittaman tarjonnan mukaisina ajankohtina. HOPS sisältää opintojaksotasaisen suunnitelman opintojen suorittamisesta sekä mahdollisuuden tehdä urasuunnitelma ja pohtia ammatillista kasvuaan.*

Opiskelija laatii opiskelusuunnitelman itse ja saa ohjausta suunnitelman tekemisessä ja päivittämisessä ensisijaisesti tutoropettajalta. Tarvittaessa lisäohjausta saa opinto-ohjaajalta. Opiskelija päivittää opiskelusuunnitelmaansa tarpeen mukaan. HOPSin hyväksyy koulutusohjelman määrittämä henkilö.

Tarkemmin HOPS–käytäntöjä määritellään Stadian opiskelijaohjauksen strategiassa”.

Esitys toimitettiin myös tutkintosääntöä päivittävälle työryhmälle.

2.5 HOPSin tehtävät

HOPSin – ja siten myös eHOPSin – tärkeimmät tehtävät ovat:

- opintojen suunnittelu
- opintojen seuranta (edistyminen)
- opintojen ohjaaminen
- opintojen selvittäminen (esim. opiskeluaika, opintotuki)

2.5.1 HOPS-toimijat

HOPSin tekemiseen ja toteutumiseen osallistuu useita tahoja, vaikka vastuu HOPSin laatimisesta onkin opiskelijalla itsellään. Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti eri toimijoiden suhdetta HOPSiin, jolloin voidaan hahmottaa eri käyttäjäryhmien tarpeita sähköisen version käytössä.

- opiskelija
- opettajatutor
- opinto-ohjaaja
- koulutuspäällikkö
- hallinnollinen työ

13.3.2009

2.5.1 Opiskelija ja HOPS

”Rajatus” HOPSin avulla opiskelija suunnittelee ja hahmottaa tutkintorakenteensa mukaiset opinnot, niiden ajoittumisen ja suoritustavan. ”Avoimessa” HOPSissa opiskelijalla on mahdollisuus pohtia opintojen ja työelämän yhteyksiä ja huomioida mahdollisia jatko-opintosuunnitelmiaan. Opiskelija voi HOPSin avulla laatia realistisen suunnitelman myös esim. silloin kun hän päättää käyttää poissaolo-oikeuttaan tai opinnot ovat viivästyneet. Siten hänellä on mahdollisuus ennakoida mahdollisia ongelmia.

2.5.2 Opettajatutor ja HOPS

Opettajatutor tarkastaa tarvittaessa opiskelijan HOPSin. Jos opettajatutor katsoo että suunnitelmaa ei sellaisenaan voi hyväksyä, hän ottaa yhteyttä opiskelijaan ja suunnitelmaa tarkistetaan. Opettajan ja opiskelijan väliset kommunikointitavat tulee selvittää tarkemmin opiskelijaohjauksen strategiassa (HOPS-käytännöt) ja varsinaisen eHOPS-projektin yhteydessä.

2.5.3 Koulutuspäällikkö ja HOPS

Koulutuspäällikön rooli HOPS –käytännössä on vielä avoin.

2.5.4 Opinto-ohjaaja ja HOPS

Opiskelija voi keskustella HOPSistaan myös opinto-ohjaajan kanssa. Opinto-ohjaajan rooli HOPS-käytännöissä on niin ikään määriteltävä tarkemmin.

2.5.5 Hallinnollinen työ ja HOPS

Opiskelija voi joutua selvittämään opintojensa edistymistä mm. opiskeluoikeuteen ja opintotukeen liittyen. Selkeän opintosuunnitelman avulla voidaan tarkastella opiskelijan tilannetta suhteessa valmistumiseen määräajassa. Esim. opiskelijat joiden normi- tai opiskeluoikeusaika päättyy, joutuvat tekemään henkilökohtaisen opintosuunnitelman jolla selvitetään opintojen nykyinen tilanne sekä puuttuvien opintojen suoritustapa ja aikataulu.

13.3.2009

3. eHOPS

eHOPS on projektiryhmän näkemyksen mukaan sähköinen työkalu, jonka avulla opiskelija voi suunnitella omat opintonsa kurssitasolla ja seurata niiden etenemistä ja toteutumista sekä aikatauluttaa opintonsa koulutusohjelman ilmoittaman tarjonnan mukaisesti. eHOPSiin voidaan liittää erillinen osio, joka sisältää urasuunnitelman ja opiskeluun liittyvien tavoitteiden määrittelyä. Keskustelussa kv-asioiden päällikkö katsoi että myös opiskelijan kansainvälistymissuunnitelman tulisi sisältyä eHOPSiin.

(e)HOPSin hallinnoinnissa ja toteuttamisessa on selvitettävä ainakin seuraavia kysymyksiä:

- Ketkä HOPSia hallinnoivat?
- Milloin HOPS pitää vahvistaa?
- Miten eHOPS kytkeytyy muihin osa-alueisiin (esim. ePORTFOLIO)?
- Mikä on HOPSin merkitys opiskeluaikojen hallinnassa ja keskeyttämisen ehkäisyssä?
- Vaikutus opetuksen suunnitteluun? (Toteutuksen suunnittelusta vastaavat)
- Miten HOPS (sähköisenä tai muuten) kytkeytyy kokonaisajatteluun ja ohjauksen strategiaan?
- Miten HOPS kytkeytyy muihin prosesseihin? HOPSin tulee olla myös ajatuksen tasolla selkeä niin opiskelijoille kuin henkilökunnallekin. Se ei siis saa olla irrallinen suoritus.

3.1 Huomioitavaa toteutuksessa

Opiskelijalla tulisi olla koko ajan selkeä näkemys ja kokonaiskuva opinnoistaan suhteessa tutkintovaatimuksiin sekä suunnitelma tulevista lukukausista. eHOPS-järjestelmän tulisi tarjota opiskelijalle reaaliaikainen näkymä suorituksiinsa suhteessa tutkintovaatimuksiin sekä mahdollisuus aikatauluttaa suorittamattomat opinnot. eHOPS tulisi suunnitella siten, että se voidaan ottaa käyttöön heti opintojen alkuvaiheesta lähtien. Kun opiskelijat oppivat heti opintojen alusta lähtien siihen, että opintojen suhteen tehdään tilannekatsaus vähintään vuositasolla, heille on silloin itsestään selvää, että näin tehdään. Opiskelijan tulee siis myös sitoutua siihen, mitä on suunnitellut.

Keskustelujen ja kyselyjen perusteella on listattu ominaisuuksia joita toimivalta eHOPSilta vaaditaan:

1. eHOPS-järjestelmällä tulisi olla mahdollista tukea monenlaisia HOPS -prosesseja ja huomioida mm.
 - koulutusalojen ja koulutusohjelmien erot
 - aikuiskoulutuksen tarpeet
 - hyväksiluennat ja korvaavuudet
 - siirto-opiskelijat ja koulutusohjelmaa vaihtavat
 - rästien suorittaminen
2. Järjestelmän tiedot tulevat opetushallinto-ohjelmisto WinhaPro:sta ja toiminnansuunnittelujärjestelmä TOISU:sta.
3. Opiskelijan ja henkilökunnan tulisi saada järjestelmästä selkeästi jäsenneltyjä raportteja opiskelijan opintojen tilanteesta ja suunnitelmista. Raportteja tulisi voida käsitellä sekä sähköisesti että paperitulosteina.
 - HOPS-toimijoiden (etenkin opettajatutorin) tulee saada mahdollisimman helposti kokonaiskuva opiskelijan tilanteesta

13.3.2009

- mahdollisuus hakea nimenomaan ne opiskelijat, joiden opinnot ovat selvästi viivästyneet (esim. %-perusteisesti; tietyn rajan alle jäävät opiskelijat ovat ”punaisella” tms).
 - Opiskelija voi lukukausi/-vuosikohtaisesti suunnitella mitä aikoo suorittaa. Lisäksi opiskelija voi jo ennen opintojaksojen suunnittelua täyttää osion, jossa hän käy läpi opiskeluvalmiuksiaan ja tavoitteitaan. Tämä osuus on ensimmäisessä versiossa vain esim. vapaa kenttä mutta siinä tulisi olla ohjaavia kysymyksiä. Laajennuksia tähän osioon toteutetaan myöhemmissä versioissa tarpeiden mukaan
 - opiskeluajan ja läsnä-/poissaolokausien tulee näkyä selvästi
 - järjestelmä ei saa liikaa kuormittaa opiskelijoita ja/tai opettajia. eHOPSin tulee järjesträä ja helpottaa työtä, ei lisätä ja/tai monimutkaistaa sitä. Käytön tulee onnistua ilman erityistä koulutusta vaikka järjestelmän käyttöä voidaankin opintojen alkuvaiheessa esitellä
 - graafinen esitys opintojen edistymisestä ja opiskelijan tilanteesta koetaan hyödylliseksi
4. Henkilökunnalla tulee olla mahdollisuus päästä näkemään opiskelijoiden HOPSeja, jolloin opettajatutor/koulutuspäällikkö/opinto-ohjaaja voi tarkastella HOPSia esim. ohjaustilanteessa. Järjestelmä voi kuitenkin sisältää osioita joihin oikeudet on vain opiskelijalla itsellään.
5. eHOPS-järjestelmä näyttää missä tilassa opintojakso ja suunnitelma ovat (kesken, suunnitteluvaiheessa, odottaa hyväksymistä jne.). Raportti tai esitys voidaan koulutusalan HOPS -prosessista riippuen palauttaa ohjaajalle joko sähköisesti tai paperilla, mutta ensisijaisesti sähköisesti kommentoitavaksi tai sitä voidaan käyttää pienryhmätyöskentelyn, ohjauskeskustelujen tms. tukena. Järjestelmästä ei tule rakentaa liian monimutkaista, jotta kaikilla käyttäjillä on mahdollisuus hyödyntää järjestelmää. Koulutusohjelmissa on erilaisia käyttäjiä, niin opiskelijoissa kuin henkilökunnassakin. HOPSin tulisi luontevasti yhdistyä opiskeluun ja se täytyy kokea hyödylliseksi. Pakonomaisuutta tulee välttää.

Koulutusohjelmat sisältävät omia erityispiirteitään ja yhtenäistä toimintatapaa ei tavoiteta kuin tiettyyn rajaan asti. On siis löydettävä tarkoituksenmukainen Stadia-tasoisuus. Järjestelmän tulisikin huomioida erilaisia toimintatapoja niin paljon kuin sen käytettävyyden sallii ja sitä tulee voida kehittää vastaamaan uusia käytäntöjä. Järjestelmä ei saa pakottaa toimimaan tietyllä tavalla, mutta sen tulisi sisältää myös ohjaavia toimintoja. Nämä on kuitenkin määriteltävä toteutusvaiheessa tarkemmin.

3.2 Mitä eHOPSilla saavutetaan?

eHOPSin avulla on mahdollista (mikäli sitä hyödynnetään oikealla tavalla) vaikuttaa ainakin seuraaviin asioihin:

- normiajassa valmistuminen
- opiskelun (HOPSin toteutumisen) seuranta
- dokumentointi (paperi ja sähkö)
- ohjausresurssien tehokas kohdentaminen
- toteutusten suunnittelu
- hallinnollinen työ.

13.3.2009

3.3 Mitä ongelmia toteutuksessa ja käytössä voi ilmetä?

- luodaan liian vaikeakäyttöinen järjestelmä → käyttö vähäistä
- opiskelijat/henkilökunta eivät koe järjestelmää hyödylliseksi
- järjestelmä ”ohjaa” väärin
- järjestelmä aiheuttaa lisätyötä eikä tuota toivottua lisäarvoa
- suunnitelman hallinta yhdessä paikassa ei onnistu mikäli kaikkia toimintoja ei saada integroitua yhteen järjestelmään ja mikäli kaikki osa-alueet eivät sisälly siihen
- koulutusohjelmakohtaiset erot haittaavat toteuttamista, mikä heijastuu käyttöön.

3.4 Tilanne muissa ammattikorkeakouluissa

Tähän liittyen lähetettiin sähköpostilla kysely ammattikorkeakoulujen opintoasioista vastaaville henkilöille (LIITE 3). Kyselyyn vastasi Jyväskylän ammattikorkeakoulu joka totesi tilanteestaan mm. seuraavaa:

”Meillä Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on käytössä eHOPS ohjelma, jonka avulla opiskelijat voivat suunnitella omia opintojaan ja joka tarjoaa työkalun niin opiskelijoille kuin ohjaushenkilöstölle. Kehitystyötä on jatkettu ja olemme laajentamassa ko. ohjelmaa kohti sähköistä urasuunnitelmaa johon liittyy koko opiskelijan uraan ja opiskeluun liittyvien asioiden suunnittelu ja toteutumisen seuranta”.

”Ko. ohjelma on Jyväskylän ammattikorkeakoulun, Oulun seudun ammattikorkeakoulun, Mikkelin ammattikorkeakoulun ja Kajaanin ammattikorkeakoulun yhteishanke”.

Projektiryhmä piti kuvauksen perusteella edellä mainittua toteutusta hyvänä.

4. Jatkotoimintaehdotukset

Asiantuntijoiden näkemyksen mukaan kaikki tarvittava tieto eHOPSin toteuttamiseksi on jo olemassa. Tieto täytyy kuitenkin ensin saattaa oikeaan muotoon, jotta sen käsittely on eHOPSin tarpeisiin nähden mahdollista. Tarvitaan siis järjestelmä, johon opiskelija kirjautuu esim. **sisäisessä verkkopalvelussa** (MESTA) ja johon tiedot haetaan nykyisin käytössä olevista järjestelmistä, Winhasta ja TOISUsta. Projektiryhmä tutustui myös valmisratkaisuihin (mm. HopsNet) mutta oman näkemyksensä ja asiantuntijalausuntojen perusteella ei pitänyt niitä tarpeellisina.

Projektiryhmä esittää eHOPS-järjestelmän suunnittelua ja toteutusta mahdollisimman pian. Näkemyksen mukaan eHOPS-järjestelmästä rakennetaan ensi vaiheessa testiversio, jota pilaotoi kolme koulutusohjelmaa. Näiden tulisi sisältää mahdollisimman erilaisia käyttäjiä.

Ensimmäinen versio järjestelmästä keskittyy opintojaksotasoiseen suunnitteluun ja aikataulutukseen ja on siten opintojen teknistä hallintaa helpottava työkalu. Siinä on kuitenkin mukana avoin kenttä jossa opiskelija voi pohtia tavoitteitaan ja ajatuksiaan ammatillisesta kasvusta. Kenttään tulisi liittää muutamia suuntaa antavia kysymyksiä, joita koulutusohjelmat voivat itse muokata. Myöhemmissä versioissa järjestelmää kehitetään sekä olemassa olevia toimintoja kehittämällä, että tuomalla siihen uusia piirteitä. Näin eHOPSin avulla on myöhemmässä vaiheessa mahdollista laajemmin toteuttaa avoimen HOPSin suunnittelua (esim. urasuunnittelu, jatko-opinnot jne.).

13.3.2009

4.1 Aikataulu

Järjestelmäkehityksen näkemykseen perustuen projektiryhmä esittää eHOPS-projektin aikatauluksi seuraavaa:

Määrittelyvaihe	1.8.-31.12.2006
Toteutus	syksy 2006 – kevät 2007
Testaus	kevät 2007
Käyttöönotto	1.8.2007

Projektiryhmä esittää projektin perustamista mahdollisimman nopeasti, jotta edellä mainittu aikataulu olisi mahdollinen. eHOPSia valmistelevan projektiryhmän jäsenten asiantuntemusta tulisi hyödyntää projektissa.

13.3.2009

Liiteluettelo:

- LIITE 1 Kysely, Soten tutkintovastaavat
- LIITE 2 Kysely, Kulpan koulutusohjelman edustajat
- LIITE 3 Kysely, eHOPS-kysely muille ammattikorkeakouluille
- LIITE 4 HAMOKin lausunto henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman rakenteesta sekä eHOPS-projektista